

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravištvo: Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavih po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Aprovizacija — politikum.

Prejšnji teden je imel občinski svet ljubljanski sejo. Govor je bil na seji o aprovizaciji. Neki interpelant je rekel, da aprovizacija ne sme biti politikum in župan dr. Tavčar je izjavil, da ljubljanska aprovizacija to ni nikdar bila in tudi ne bo! Prav tako!

Vobče smo vsi tega mnenja. Toda že interpelacija brez dokazov je znak nezaupnosti. Če se pa nekoliko ozremo po delovanju najrazličnejših korporacij ter upoštevamo splošno pomanjkanje živil sedaj jeseni, nam to prav jasno priča, da ima tudi politikum v aprovizaciji precej veliko besedo. Ne mislimo tukaj le na živila, ki so pod zaporo, ker je z drugimi živili še slabše.

Kmetje in producenti sami niso vsega krivi; tudi ne ravnaajo vsega po svoji inicijativi, nego po nasvetih in navodilih ljudi, ki pospešujejo in centralizirajo prekupčevalstvo, med katere spadajo tudi voditelji in sodelavci gospodarskih organizacij, zlasti oni agrarskih organizacij. Doslej je vladala v prehranjevanju prava anarhija. Agrarske ustanove so iz gospodarskopoliškega motiva monopolizirale in dražile pridelke s pridržavanjem blaga in z zahtevanjem visokih cen. Enako so aprovizacijski odbori snovali nakupovalne družbe ter prepuščali preskrbo prebivalstva trgovcem in obrtnikom, ki nekateri nočejo, a drugi nemorejo oskrbovati aprovizacije prebivalstva, in sicer zopet iz politiškega nagiba, da jim s tem omogočajo „boljšo eksistenco“. seveda, svojim volilcem.

Ali ni to politikum?

Če bi pa videli v duše ljudi, bi pa morda opazili še marsikako pego, na kateri je zapisano, da se aprovizacija za te in te ljudi bolj malo briga nego za druge. Aprovizacija, ki hoče ustreči svojemu namenu mora biti splošna, mora se brigati za vse življenske potrebščine ter gospodariti z njimi, ne da bi imeli producenti ali razpečevalci škodo ter ne da bi bili posamezni sloji prezirani. To so opravičene zahteve.

Skraini čas je torej, da se je ustanovil centralni urad za prehranjevanje. Urad, ki je začel dne 1. t. m. poslovati, čaka veliko organizacijsko delo, ki mora odpraviti grde izrastke sedanje aprovizacije, ter zlasti politikum v aprovizaciji, ki sedaj tako bujno poganja svoje kalice, kakor morda nikdar ne v normalnih razmerah. Dosedanja aprovizacija ni — jagnje.

Politični razvoj v naši državi za vladanja cesarja Franca Jožefa I.

(Iz „Železničarja“ št. 23. in 24. 1916.)

Ko je prevzel 2. decembra 1848 rajni cesar Franc Jožef I. vladarstvo, so bili v Avstriji časi burnih političnih dogodkov. Veliko revolucionarno gibanje je upropastilo fevdalizem. Nekaj mesecev prej je odpravil revolucionarni državni zbor tlako, desetino in sodnijsko oblast graščakov. V prvih letih cesarjevega vladanja so bili ustvarjeni zakoni, ki so ustanovili moderno kmetijstvo na podlagi kmetiške zasebne lastnine in svobodnega meznega dela. V osemindesetih letih cesarjevega vladanja se je razvil na tem temelju moderni kapitalizem, ki obsega veleindustrijo, veletrgovino, moderne prometne zveze, boj med kapitalom in rokodelstvom in vstajenje delavskega razreda.

Ob začetku cesarjevega vladanja je bila Avstrija z Ogrsko vred enotna država, ki so jo vladali z enega mesta v absolutističnem duhu in ki jo je upravljala birokracija, komandirana z Dunaja. Med njegovim vladanjem pa se je zrušila ta absolutistična stavba, absolutizem se je umaknil parlamentarizmu, enotna država se je razcepila v dva dela, v Avstrijo in Ogrsko, vedno širše množice so si osvajale moč v javnem življenju. Seveda ni šel ta razvoj v ravni črti. Ob nastopu cesarjem je imela država na čelu vlado kneza Schwarzenberga, ki je predstavljala birokratični absolutizem, močno prepojen z idejami meščanskega sveta. Njej je sledila reakcionarna Kübeckova vlada, stremeča po uveljavljanju predmarčnega absolutizma. Po padcu te vlade so prišli na površje Goluchowski, Schmerling, Belcredi, ki so hoteli uveljaviti fevdalni federalizem in birokratični centralizem. Katastrofa l. 1866 in odločitev Ogrske l. 1867 sta uravnali v Avstriji pot meščanstvu. Hohenwartova vlada, opirajoča se na avstrijske Slovence in fevdalce, je imela prav tako kratko življenje kakor vlada meščanskega ministrstva in Auerspergovega, kjer je bila izražena nemška bužvazno liberalna moč. Okupacija Bosne je odstranila to vlado in prišel je Taaffe, ki je vladal dolgo časa z večino, sestavljeno iz fevdalcev, Slovanov in klerikalcev. Po Taaffejevem padcu je pričela doba burnih narodnostnih bojev. V tem času si pa pribori tudi delavski razred svoje državljanske pravice. Taaffejeva volilna reforma ni prodrla, a Badeni je otvoril delavstvu vrata v državni zbor. Gautsch in Beck sta uveljavila splošno volilno pravico. Narodnostni boji ne potihnejo kljub temu. Bienerth „izpopolni“ demokratični parlament s § 14, Stürgkh je njegov naslednik.

Kdor smatra razvoj držav za delo vladarjev, temu se zdi vedno menjavanje vladnih sistemov za brezsmiselno, nasprotujoče, nerazumljivo. Mi pa vemo, da volja enega ne določuje usod narodov in držav. Razvoj gospodarskega življenja določuje razmerje moči med razredi in narodi.

Iz cesarjevih mladih let.

Mladostni vtiski določujejo navadno poznejše življenje. Velik vpliv na cesarjevo stališče k političnim vprašanjem so imele osebnosti, ki so vodile življenje mladega nadvojvode v prvih dvajsetih letih njegovega življenja. Najmočnejši vpliv na cesarja je imela pred vsem njegova mati, nadvojvodinja Sofija, hči

bavarskega kralja Maksa. Nadvojvodinja Sofija je bila zvesto vdana hči katoliške cerkve. Njeno razmerje do cerkve je bilo drugačno nego razmerje avstrijskih državnikov pred l. 1848. Ti so izrabljali cerkev kot sredstvo državne oblasti, varovali so avtoriteto cerkve pred ljudstvom, a skrbeli so tudi za to, da ne postane cerkev samostojna sila proti državi. A nadvojvodinja Sofija je bila globoko verna in ni smatrala cerkve za politično sredstvo države, temveč jej je bila cerkev samostojni, najvišji namen, ki naj mu bodo podrejeni vsi politični nameni. Taka naziranja je vcepila tudi Francu Jožefu.

Vzgojitelj bodočega cesarja je bil grof Bombelles, po rodu Francoz. O tem vzgojitelju je sodil knez Metternich tako-le: „Grof Bombelles spada k onemu malemu številu ljudi, ki mislijo, kar jaz mislim, vidijo, kar jaz vidim in hočejo, kar jaz hočem“. Wessenberg pa piše o tem vzgojitelju, da se ne odlikuje z drugim, nego z vsem vidno pobožnostjo in s svojo strastno ljubeznijo do jezuitov. Mladega nadvojvode je poučeval tudi še opat Rauscher in Metternich sam mu je predaval o politiki in državnem pravu.

Ob nastopu vlade.

Armada je zatrla revolucijo. Windischgrätz je zadušil binkoštni upor v Pragi, Radetzky je zmagoval v Italiji in ban Jelačić je ukrotil Ogre. Generali so gospodovali tedaj v državi in pripravljali so se, da iznova upostavijo absolutizem. Revolucionarjem niso uresničili nobene zahteve, temveč so navalili nanje z vojaštvom. Cesarski dvor je odšel v onih burnih dneh z Dunaja v Olomuc in Windischgrätz je bombardiral Dunaj in ga tudi osvojil. Cesar Ferdinand, ves bolan, in prestolonaslednik, njegov brat Franc Karl, sta se odpovedala prestolu. Nadvojvoda Franc Jožef je postal cesar. Med tem so po težkem borenju ugnali tudi Ogre s pomočjo enega ruskega armadnega zbora.

Ko je postal nadvojvoda Franc Jožef 2. decembra 1848 cesar, je bil star osemnajst let. V državi je bil upor in od Prusije je pretila huda nevarnost. Krivično bi bilo, če bi naprtili osemnajstletnemu mladeniču, ki je prevzel vladarske posle v času, ko je pretil državi pogin, odgovornost za to, kar se je dogodilo v prvih dveh letih njegovega vladanja. Kar se je zgodilo grozot v času protirevolucije, za to so odgovorni Windischgrätz in Schwarzenberg, Bach in Haynau.

Čas absolutizma.

Windischgrätz je napravil za ministrskega predsednika svojega svaka kneza Feliksa Schwarzenberga. Misli je, da bo ta vladal neomejno. Ali kmalu se je posrečilo Kübecku, da je pridobil zaupanje mladega cesarja. Kübeck je postal do l. 1850 najmočnejši mož na dvoru. Kübeck je bil nasprotnik konstitucionalnega vladanja, nasprotnik upravnih reform in nasprotnik gospodarske politike; on je zastopal v cesarjevem svetu predmarčne nazore, brezobzirno nepopustljivost, „močno roko“. Kübeck je stal na čelu državnega sveta. Med tem in ministrstvom se je vnel boj in cesar je bil sodnik med nasprotujočimi nazori. Komaj enainvajsetletni cesar je prevzel zato polagoma sam vso oblast. Schwarzenberg je bil razglasil provizično ustavo, a kmalu so jo preklicali in zavladal je goli absolutizem. Po Schwarzenbergovi smrti ni bil poklican nihče več za

ministrskega predsednika, cesar si je pridržal sam vse odločitve.

Nalogo ki jo je prevzel cesar na ta način, je bila še težavnejša, ker so hoteli dobiti nanj vpliv zastopniki različnih smeri. Bach in Kübeck, Buol in Brück so bili tekmeči. Šef kabinete pisarne Grünne je obvladoval armado in zastoj se je trudil Heß, šef Radetzkyjevega generalnega štaba in zmagovalec na italijanskem bojišču, da bi zajel vpliv Grünneja, ki je bil pri armadi nepriljubljen. Dunajski policijski šef Kempen pa se je izkazal v tem času dostikrat močnejšega kakor vsa ministrska konferenca. Tudi žene v cesarjevem obližju so zastopale različne politične smeri. Cesarica Elizabeta je imela za zaupnike voditelje ogrskega plemstva, Deaka in Andrassyja, a cesarjeva mati je zastopala mnenje, da pripravlja vsaka popustljivost napram opoziciji le revoluciji pot. Iz vseh teh najrazličnejših vplivov so nastale one negotovosti v političnem življenju tedanjega časa. Splošno pa so imeli konservativni cesarjevi svetovalci nanj močnejši vpliv. Cesarjeva mati, Kübeck, Grünne in Kempen so uživali večje zaupanje. Cesar je soglašal tedaj s svojo materjo, da zbuja priznanja opoziciji le nevarni pohlep. Če so prihajali v onih časih zastopniki opozicije k cesarju, jih je prav odločno zavrnil. Baron Josika, voditelj konservativnega ogrskega plemstva, je prišel k cesarju kot priprošnjik svoje dežele, kjer je hudo gospodarila protirevolucija, a cesar je prekinil njegove tožbe z besedami: „Vi ste bili na medvedjem lovu; o tem mi rajše pripovedujte“. Po vstajah iz l. 1848 je smatral cesar za posebno nevarnost vseučilišča. Dejal je, da so profesorji še nevarnejši nego dijaki. Z odredbami iz l. 1850. je odpravil cesar cerkvenopolitično zakonodajo Jožefa II. Občevanje škofov s papeževo kurijo, priobčevanje pastirskih listov in vzgoja duhovništva so bili oproščeni državnega nadzorstva in škofje so dobili pravico, da smejo nalagati duhovništvu tudi posvetne kazni. Konkordat iz l. 1855 je bil pa višek teh cerkvenopolitičnih zakonov in odgovarjal je povsem osebnemu cesarjevemu naziranju.

Med fevdalnim plemstvom in buržvazijo.

Bitke pri Magenti in Solferinu so sklenile absolutistično dobo. Po porazih l. 1859 je spoznal cesar, da ne more nastopiti brezustavna Avstrija v neizogibni boj za prevlado v Nemčiji. Cesar si je pa pridržal še vedno upravo in vodstvo armade. Silna delovna moč cesarjeva je omogočala, da je odredil doslej vse važnejše ukrepe v civilni in vojaški upravi sam. Ali pri zakonodaji je hotel dati sedaj tudi ljudstvu vpliv. Dve stranki sta stopili sedaj v boj: Na eni strani nemška buržvazija in birokracija, ki sta stremeli po upostavitvi liberalne enotne države pod nemškim vodstvom; na drugi strani pa ogrsko, češko in poljsko fevdalno plemstvo, ki je zahtevalo, podpirano od klerikalcev in slovanskih narodov, federalistično ustavo, s težiščem zakonodaje v deželnih zborih. Cesar je nagibal najprej k fevdalcem in vlada Goluhovskega je izdala oktoberski diplom, s katerim so bili pozvani deželni zbori k sodelovanju pri zakonodaji. Takratni dež. zbori pa se niso razlikovali mnogo od predmarčnih deželnih stanov. A kmalu nato se je odvrnil cesar od te struje, ker je menil, da s fevdalno slovanskim federalističnim režimom ne zadovolji buržvazije in da si Avstrija s takim režimom ne pridobi simpatij v Nemčiji, kjer bi dosegla rada cesarsko krono. Že čez nekaj mesecev je prevzel vlado Schmerling, oktoberski diplom, prej „nepreklicni temeljni zakon“, je bil preklican in Schmerling je izdelal nemško centralistični februarški patent. Poizkus, da bi vladali vso državo — od bavorske do turške meje — z enega mesta in jej dajali zakone iz enega državnega zbora, je bil obsojen od vsega začetka. Ogrska ni priznala Schmerlingovega državnega zbora. In cesar je šel zopet k fevdalcem, zlasti še, ker so nasprotovali liberalci zahtevam vojaške uprave in delali zoper konkordat. Ko

so še menili vsi, da je Schmerling vsemogočen državni kancelar, se je že pogajal cesar z grofom Esterhazyjem, o preosnovi ustave. Esterhazy je svetoval cesarju, naj izroči zakonodajo dež. zborom, a za zadeve, skupne vsej državi, naj vpostavi zopet absolutizem. Vpliv ogrskega magnata je bil tako velik, da je izdal cesar Schmerlingovim uradnikom tajno povelje, da sporoče vse načrte Schmerlingove Esterhazyju. Schmerling je odstopil, ker je bil njegov zaupnik grof Zichy odpuščen in poklican na njegovo mesto Esterhazyjev zaupnik Majlath za ogrskega dvornega kancelarja, ne da bi bil Schmerling vedel o tej izpremembi. Za njim je prišel Belcredi, čigar vlada je odpravila ustavo, le štiri leta po februarškem patentu. Brez ustave je šla Avstrija v vojno l. 1866. (Konec prih.)

Obvestilo Unijskega predstojništva!

Blagajnikom in članom v uvaževanje.

Dne 31. decembra zaključili Unija rudarjev svoje poslovne knjige. Zaraditega pozivljamo vse blagajnike skupin in vplačevalnic, da pošljejo za mesec november dotekle obračune s položkami in gotovino

najkasneje do 28. decembra

unijski centrali. Člane prosimo, da poravnajo morebitne zastanke iz prejšnjih mesecev še meseca novembra.

One skupine in vplačevalnice, ki ne vpošljejo svojih obračunov za november do 28. decembra, bodo nevedene v poslovnem poročilu kot restantinjne.

Dalje prosimo, da se navedejo v obračunu za november v vplačevalni listi vsi člani skupine ali vplačevalnice (tudi vpoklicani) imenoma. Pri vsakem zadnje imenovanem članu naj se natančno navede zadnji vplačilni teden*. Pri vpoklicanih članih, naj se na mestu zadnje plačanega tedna vpiše v vplačevalno listo „eingerückt“ (vpoklican).

Za leto 1917 bodo pobotniške znamke za I, II. in III. razred drugačne barve, ter se določijo blagajnikom skupin in vplačevalnic v prvi polovici meseca decembra. Pošiljatvi bo priloženo potrdilo, ki ga morajo blagajniki svojeručno podpisati in vrniti predstojništvu z obračunom za december.

Obračun za mesec december se mora zaključiti neglede na vplačevanje članov dne 31. decembra ter vposlati z vsemi ostalimi znamkami I., II. in III. razreda iz leta 1916 najkasneje do 15. januarja 1917 Unijski centrali. Število vrnjenih pobotniških znamk se mora ujemati, če je obračun v redu, s štanjem v izkazu o znamkah.

Vsi po zaključku računa za mesec december še vplačani prispevki, torej tudi plačani zastanki za leto 1916, se smejo potrjevati le z novimi znamkami za leto 1917. Vpisninske in proste znamke ne bodo nove ter jih torej ni treba vpošiljati. Število teh dveh vrst znamk, ki jih še imajo skupine in vplačevalnice v zalogi, se le prenese na novi račun ter morajo njih prejem blagajniki potrditi ob sprejemu novih znamk.

Oni člani, ki so v zmislu pravil preveč zaostali s prispevki, prosimo, da se pobrigajo, da bodo njih članske knjige v redu.

Ker ne izdamo glede teh navodil nikakršne posebne okrožnice, prosimo sodruga blagajnike, da se ravnajo točno po teh navodilih.

Predstojništvo Unije rudarjev avstrijskih.

*Kot zadnji plačani teden velja oni, ki je v članski knjigi prelepljen s pobotniško znamko (vštevajo se tudi proste znamke).

Pridelki zlata in srebra vsega sveta.

V letu 1911.

Dežela:	Zlato k i l o g r a m o v	Srebro
Francija	2.569	22.178
Grčija		27.459
Anglija	60	4.242
Italija	67	31.060
Norvegija		9.085
Avstrija	3.288	47.862
Portugalska	4	3.667
Rusija	48.377	14.841
Švedija	3	617
Srbija	399	1.171
Španija		129.158
Turčija	1	53.434
Severna Amerika	197.912	5.355.291
Srednja Amerika	5.056	37.690
Afrika	288.201	33.096
Avstralija	90.557	515.658
Južna Amerika	18.570	393.024
Azija	39.237	155.340
Svetovni pridelek	694.436	7.008.964

V 80 letih, in sicer od leta 1830 do 1910 so pridelali na vsem svetu 3.416.830 kilogramov zlata in 39.351.715 kilogramov srebra.

Svetovna vojna.

Pozornost zbuja zadnje dni zlasti vojna proti Rumuniji. Nikakor pa ni nastal na drugih bojiščih odmor v vojevanju. Vse ententine sile se pa jeze na Anglijo, ki ne zastavi vseh svojih sil za doseg zmag. Ta napetost je tudi najbrže povzročila krizo v angleški vladi.

Na italijanskem bojišču trajajo manjši boji, le artiljerijski boji na Kraški planoti dosežajo časih vso ljutost. Vojaški kritiki menijo, da začno Italijani z novimi napadi na Krasu. A do Trsta je še vedno daleč. Obramba je jaka, in želje Italijanov se ne bodo uresničile, čeprav navale še po tako pretkano zasnovanih načrtih.

Na ruskem bojišču se niso zgodili večji dogodki. Vršili so se boji v izhodni Galiciji in v Karpatih. Rusi so napadali z velikimi masami. Ko so pa napredovale operacije v Rumuniji, je pa ruska ofenziva tukaj ponehala. Čete zveznih držav so napravile nekaj uspešnih sunkov proti Moldaviji, ko so opazile, da pošiljajo Rusi čete proč v Rumunijo.

Najživahnejše je bojišče v Rumuniji. Armade centralnih držav so prodrle že daleč v Rumunijo. Prekoračile so reko Argesul in se nahajajo prav blizu Bukarešte. Posamezni strelji že dosežajo mesto Bukarešto. V dosedanjih bojih je bila premagana v Valahiji prva rumunska armada, združili sta se obe vojski Falkenhaynova in Mackensena. Ujetikov Rumunov so ujeli od 29. novembra do 5. decembra 33.000. Zasedeno ozemlje meri 45.000 kvadratnih kilometrov. Boji so se vršili tudi v Dobrudži in ob Dunavu. Rusi in Rumuni se namreč boje, da bi Mackensenove čete prekoračile Dunav še pri Črnih vodah ter napadli Bukarešto na izhodni strani. Bukarešto najbrže ne bodo dolgo branili, kakor menijo razna poročila, pač pa se vrše ljuti boji severozahodno od Bukarešte, ki potekajo normalno. Zvezne čete so zaplenile doslej v Rumuniji mnogo topov, vojnega materijala in živila.

Na macedonskem bojišču se vrše boji zlasti za pot na Prilep. Nemci in Bulgari so se silnemu napadu nekoliko umaknili, kar pa ni uspeh, ki bi kaj odločeval.

Zmede na Grškem so prispele v soboto do vrhunca. Ententa je zahtevala grško artiljerijo in municijo. Vlada je zahtevo odklonila. Ententa je nato hotela siloma zasesti Atene ter se polastiti vojnih potrebščin. Grška vojska se je vprla in prišlo je do bojev, dokler niso ententinega vojaštva eskortirali v pristanišče Pirej. Za ta dogodek

zahteva ententa zadoščenje. Končno se je vlada pogodila z entento, da ji proda osem baterij ter da napravi mir v deželi. Grčija oborožuje rezerviste. V Korintu in Larisi so bili nemiri proti ententi. S tem je menda ustrezno zaenkrat ententi, ki je bila stavila Grčiji osemdnevni ultimatum. Ententino časopisje, zlasti francosko, preti Grčiji z maščevanjem.

Francosko bojišče je bilo nekoliko mirneje nekaj dni. Pa že zopet začenjajo topovski boji ob Sommi in Ancre delovati hujše in hujše. Angleži in Francozi pripravljajo nove napade.

Z drugih bojišč ni važnejših poročil.

Domači pregled.

Umril so v Ljubljani vpokojeni deželni šolski nadzornik Francišek Levec dne 2. t. m. Levec je zlasti zaslužen za slovensko slovstvo kot slovnica, in vzgojitelj, ter buditelj slovenskih pisateljev. Dne 3. je umrl vpokojeni deželni šolski nadzornik Fran Hubad. Istega dne je umrl tudi knjigovodja Silvester Skrbinec, ki se je bavil s posebno vnmemo z meščanskimi gospodarskimi zavodi.

Kooperacija strank. Razmere so res nenavadne. Nevadne ali nenormalne razmere so zmešale tudi politike. Načelno popolnoma si nasprotujoče stranke se združujejo: ene hočejo predpravice ene enake pravice, ene absolutizem ene ustavno delovanje, ene deželne, ene narodne avtonomije, ene svobodno ene nazadnjaško vzgojo. Nenormalne razmere so zavedle politike, da se družijo s svojimi izrečnimi političskimi nasprotniki. O to so velike sanje o kupu zlata, ki se spremeni v blato! Združujejo se stranke zlasti iz narodnih ozirov. In vendar so Čehi in Poljaki v Galiciji ter večina nemških strank za deželne avtonomije. Torej za stvar, ki pomeni reakcijo. Kje se naj dobi primerno soglasje za pravično rešitev narodnega vprašanja v taki mešanici? Politiki so temperamentni ljudje, zato postanejo časih premalo resni. Vdajajo se praznim sanjam ali pa izrabljajo ugoden trenutek za svojo — reklamo, ki utrjuje njih pozicijo. Programov pri tem seveda ne spreminjajo. Ostanajo to, kar so. To pa drži!

Princ Konrad Hohenlohe, prejšnji minister za notranje stvari in več let namestnik v Trstu, je postal skupni finančni minister.

Sodrug dr. Renner v direktoriju prehranjevalnega urada. Strankino vodstvo sprva ni bilo zadovoljno s tem nameranim imenovanjem, kljub temu, da so ga zlasti gospodarske organizacije zahtevale. Zahtevalo je strankino vodstvo že ob izbruhu vojne enotni preživljalni urad za obe državni polovici. Sedaj je draginja, žetev pospravljena. Cene se ne dajo več znižati. Položaj se je nekoliko spremenil; urad se je osnoval, direktorij bo posvetovalen organ. Koerber sam je izrekel željo, da Renner kot strokovnjak sodeluje. Ne stranka, ne dr. Renner ne sprejmeta nobene obveze in odgovornosti ter si pridružujeta pravico svobodne kritike.

Na smrt obsojeni poslanec dr. Kramar je prosil cesarja za pomiloščenje.

Državni poslanec Wolf je hud na Koerberja. Nemški radikalci so zahtevali, da naj vlada izvede narodna okrožja na Češkem, uvede nemški državni jezik, izloči Galicijo iz dežel državnega zbora ter spremeni poslovnik državnega zbora s § 14. Ministrski predsednik Koerber je povedal gospodom, da tega ne stori brez parlamenta. Radikalci so mu zato napovedali boj. — Kakor kaže, tudi z zvezo nemških strank ne bo nič.

Kronanje cesarja Karla se bo vršilo v Budapešti dne 30. decembra.

Novice z Jesenic. Nekaj delavcev črnovojnikov je bilo pred kratkim poklicanih pod orožje, večinoma mlajši letniki. Med njimi tudi nekaj naših sodrugov. Sedem jih je bilo nesposobnih večinoma zaradi notranjih boleznih in so se vrnili. Če se upošteva, da

se jih je vrnilo več kot polovica, nudi stvar globok vpogled v naše socialne razmere, zlasti pa tudi v zdravstveno stanje našega delavstva. Taki in podobni slučajji so poučni in nas silijo k neumornemu delu za okrepitev naših organizacij, dokler ne bo zadnji delavec med nami, ker le tem potom si priborimo boljše socialno pozicijo in izboljšamo zdravstveno stanje. — Vse člane, ki so zaostali s tedinskimi prispevki, opozarjamo v njih lastnem interesu, da jih poravnajo do konca leta. Uprava mora podati v januarju natančen račun centralnemu vodstvu. Kdor ne bi upošteval nujnega opomina, bo sam kriv, če preneha biti član. Pričakovati je, da ne bo nobonega zamudnika. In končno je tudi škoda izgubiti že dobljene pravice. Vse člane — črnovojnike nujno opozarjamo, da izročijo v slučaju vpoklica pod orožje, članske knjižice blagajniku ali kakemu drugemu funkcionarju, ki jih odpošlje centrali, da njih članstvo ne preneha. Delavkam — članicam se na njihovo željo, spremeni dan vplačevanja, in sicer sedaj ob nedeljah dopoldne, z novim letom pa vsako drugo soboto od 7. do 8. ure zvečer. Takrat plačajo prispevke lahko tudi člani, ki se vozijo ob nedeljah domov ali po opravkih. — Došel je društveni koledar, ki je prav mična žepna knjižica. Člani in drugi delavci, ki ga še nimate, sezite po njem. — Nesreče: Ponesrečili so v tovarni v valjavni Jakob Albrecht je dobil težke opelkine na nogi; odpeljali so ga v tovarniško bolnišnico. V mrzli valjavni Cop Anton, ki so ga v srečnem naključju sodelavci pravočasno rešili izpod stroja, sicer bi bil izgubil roko. V kovačnici, Lipovec Anton, ki mu je strojno kladivo zlomilo nogo. Prepeljali so ga v deželno bolnišnico v Ljubljano.

Novice iz Črne. V nedeljo dne 17. t. m. se bodo v gostilni g. Krulca izplačevale dividende članom konsumnega društva, ki imajo vplačan že cel delež, drugim se pa pripisujejo dividende k deležu. Kdor ta dan ne dvigne dividende, se mu vpiše kot hranilna vloga na obresti ter bodo mogli dvigniti člani take hranilne vloge šele po 15. januarju 1917. V osmih prodajalnah bo izplačanih za 883.679.— K oddanih mark 26.510 K 37 v dividendi. — Dne 29. novembra se je vračala domov Helena Feimut, bila je vinjena in je v temi padla v potok in vtonila; ker jo niso mogli zadosti uaglo rešiti. — Posestniku Petku je bila v noči od 2. na 3. decembra ukradena pitana svinja vredna 1000 kron. Tat je svinjo v hlevu zaklal in zaklano odpeljal. O storilcu ni sledu. Tatvine se tudi po naših krajih jako množe. No, seve, tudi to je znamenje časa.

Zglasitev vojaškotaksnih obvezancev. Vsi vojaško taksnih obvezanci se morajo zglasti meseca januarja pri svojih občinah ne glede kakšne dohodke imajo. Zglasti se morajo v tisti občini, v kateri stanujejo dne 1. januarja. Zglaste se lahko osebno ali pismeno na dveh posebnih obrazcih, ter jih dološljejo po pošti občini oziroma magistratu.

Novi in stari bankovci. Avstro-Ogrska banka izda dne 18. decembra 1916 nove bankovce po 50 kron, z datumom 2. januarja 1914. — Stari bankovci po 50 K z datumom 2. januarja 1902, se vzamejo iz prometa. Za poškodovane bankovce bo dala banka le delno povrnitev in se dotični pogoji izvedo pri vsaki filijalki.

Sprevodnice na južni železnici. Na južni železnici so jeli nastavljati sprevodnice. Pravijo, da so sprevodnice jako marljive in vestne.

Važna odločba upravnega sodišča glede podpor. Upravno sodišče na Dunaju je z odločbo št. 5252/1916 razsodilo, da morajo okrajne preskrbovalne komisije nakazati podporo tudi tedaj, ako je vpoklicanec družino ali svoje podpiral le z neznatnim zneskom. Neka mati se je namreč pritožila da ji je okrajna komisija odbila prošnjo za podporo vsled tega, ker ji je sin pošiljal na leto le okroglo 100 K podpore. Upravno

sodišče stoji na stališču, da se mora dati podpora svojem tudi tedaj, če so jih vpoklicani podpirali samo s kakim manjšim zneskom. Naj se torej tisti, ki so v tem prizadeti, obrnejo z novo prošnjo na okrajno komisijo in če jim ta prošnja odbije, se naj pritožijo na upravno sodišče.

Velika železniška nezgoda se je pripetila na Ogrskem pri postaji Herczeghalom. Tam sta se srečala osebni vlak, ki je vozil iz Budapešte v Gradec in dunajski brzovlak, ki je vozil z Dunaja v Budapešto. Oba vlaka sta imela veliko zamudo. Nezgoda se je zgodila po 11. uri ponoči. Graški osebni vlak so ravno spravljali na drug tir, da bi napravili prostor brzovlaku, ko pridrvi brzovlak ter prereže osebni vlak. Stroja nista bila poškodovana pač pa je bila razbita cela vrsta voz in se je pri tem smrtno ponesrečilo 68 oseb, ranjenih pa je bilo okolo 200; med njimi nekaj jako težko in so že umrli. Nezgoda se je zgodila, ker vlakovodja na ovinku, ki je tam, ni opazil signala, ker ni bil pravilno razsvetljen in je bila meglena noč. Vrhutega je vozil brzovlak z veliko naglico, da ni bilo mogoče vlaka več ustaviti pravočasno, ko je opazil vlakovodja prelečo nezgodo. Vršni se preizkava.

Priljubljena je lepota, ki je za vsako ženo sredstvo, da si pridobi v družabnem življenju, v družini in v svetu veljavo. Lepota obraza, vratu in rok doseže vsaka žena z uporabo Fellerjeve „Elsa“ pomade za obraz in varstvo kože. Ona odstrani pege, madeže, nečistoto. sojede, mozolčke, napravi kožo mehko, nežno in rožnato ter jo rabi na tisoče žen z velikim uspehom. Uporabljati pa ne smemo nobenih škodljivih sredstev, temveč naročajmo edino le pravo kožo varujočo „Elsa“ pomado cene pred vojno 1 lonček stane K 2.— kot prilože k zavoju 1 lonček K 5.— poštuine prosto. Ravnotako priljubljeno je Fellerjevo boraksovo milo (80 vin.) in Fellerjevo lilijno milo (K 1.—). Naroča se le pri E. V. Feller, Stubica, Elzatr. 334 (Hrvaško).

Svetovni pregled.

Marks in Engels za samostojno Poljsko. Že v letih 1863 do 1874 sta se Marks in Engels zavzemala z vso odločnostjo za samostojno Poljsko. V raznih spisih sta naglašala, da je avtonomija potrebna za vse večje narode. Takrat sta očitala Nemčiji velik politički greh ter sta trdila, da je za obstoj in razvoj Nemčije nujno potrebno, da postane Poljska samostojna; pa tudi za Rusijo bo to ugodno.

Civilno službeno dolžnost je sprejel tudi nemški državni zbor. Socijalni demokratje so glasovali proti uvedbi in zahtevali obenem, da naj vlada jasno pove svoje vojne smotre, da se nasprotniki ne bodo mogli več odtezati preciziranju svojih zahtev.

Bethmann-Hollweg o miru. Napram nekemu ameriškemu časnikarju se je nemški državni kancler izjavil, da je Nemčija pripravljena, sodelovati pri mednarodnem stremljenju po zagotovitvi svetovnega miru, nemški narod pa je odločen, vojno dobojevati ter zbirati v ta namen vse svoje sile. Ze opetovano je izjavila Nemčija iz človečnosti, da je pripravljena, pričeti z mirovnimi pogajanjmi, če se pa sovražniki nočejo spametovati, naj le še nadalje plačajo žrtve svoje neumnosti.

Vseučiliški profesor Masaryk, ki je bil od početka vojne v Londonu, je šel v Petrograd, kjer je postal profesor na modroslovni fakulteti petrograjskega vseučilišča.

Novi ruski ministrski predsednik Trepov. Stürmer je odstopil. Naslednik mu je Trepov. V dumi je novi predsednik imel ognjevit govor, v katerem je naglašal vztrajnost Rusije. Osrednje sile morajo obne-moči, Rusija mora dobiti odprto pot na morje, pogodba z entento zagotavlja Rusiji Dardanele in Carigrad. Trepov je trdil, da je Rusija neizčrpna, nepremagljiva, ne bo se uklonila in tudi ne bo sprejela poseb-

nega miru. — Na ruskem se vlade jako naglo spreminjajo; če pojde Trepov na počitnice, ne more priti za njim radikalnejši ministrski predsednik, pač pa uvidevši. To je naša sodba. Seveda hoče Trepov osvojiti zopet vso Poljsko in Galicijo, da združi Poljake pod ruskim žezlom v samostojno kraljestvo.

Eksplozije v Arhangelskem posledica atentata. Trgovinski ataše ruskega veleposlaništva v Washingtonu je naznanil glavnemu policijskemu uradu, da so povzročile eksplozijo v Arhangelsku bombe ki so bile skrite v tovoru ladje, predno je zapustila Ameriko. Neki Samuel Gatter v Brooklynu je bil aretiran pod obtožbo, da je v to zadržavo zapleten.

Križa v angleški vladi. Asquith je priporočal kralju, da naj se ministrstvo deloma spremeni. Žrtve postane vojni minister Lloyd George, ker je prepočasen.

V angleškem parlamentu so zahtevali Delavska stranka in liberalci pojasnitev vojnih smotrov, da bodo vedeli zakaj se še bojujejo. Oboji so glasovali proti vojnemu kreditu.

Največja prevozna ladja angleška potopljena. Pri otoku Kreti v Egejskem morju je zadela na mino in se potopila v 50 minutah. Ljudi so rešili. Dolga je bila 300 in široka 30 metrov. Vozili so bolne vojake.

Dosedanje izgube sporazuma. Rusija je izgubila 7,558.000, Anglija 1,183.750, Srbija 450.000, Belgija 220.000 in Rumunija 218.680 mož.

Amerika za mir. Iz Amerike poročajo, da hoče vlada Zedinjenih držav oziroma Wilson še pred božičem poskusiti s posredovanjem. Centralne države so naklonjene posredovanju, ne pa ententa. Vendar pa je trenutek za posredovanje precej ugoden in bo še ugodnejši, ko bo zavzela tudi Bukarešto.

Nedostajanje živil se pojavlja skoro po vsem svetu, ker je bila zadnja letina razmeroma neugodna. V Ameriki je imela delavska zveza zborovanje ter je zahtevala, da vlada prepove izvoz žita. Imeli so pa tudi farmerji zborovanje, ki zahtevajo, da naj se prepove izvoz vojaških potrebščin, živila naj se pa izvažajo. Veliko pomanjkanje imajo tudi na Francoskem in Španskem. Največja beda in lakota pa utegne nastati v Rusiji, kakor je povedal Maksim Gorki na nekem zborovanju pisateljev v Moskvi. Gorki je rekel, da vojna za Rusijo ne more več srečno končati, če ne sklene kmalu miru.

Pri volitvah predsednika Zedinjenih držav je dobil izvoljeni Wilson 8,563.750 glasov, njegov nasprotnik Hughes 8,112.754. Demokrat Wilson je zmagal torej proti republikancu s prav majhno večino, če vpoštevamo, da je bilo oddanih nad 17 milijonov glasov.

Proti bolečinam v udih se je pojavilo zadnje čase nebroj vteralnih sredstev. Toda največ jih je zopet izginilo, ker se je pokazalo, da so brez učinka. Toda pojavljajo se zopet nova sredstva, katere se ponuja s kričečo reklamo. A kdor noče z nepreizkušeni novimi vteralnimi sredstvi delati eksperimentov, ta se poslužuje v svrhu odstranitve bolečin v udih zaupno že nad 20 let staropreizkušeni, od zdravnikov priporočeni Fellerjev rastlinski esenčni fluid z znamko Elzafluid, na številnih razstavah z zlatimi kolajnammi odlikovan. Mnogi zdravniki ga hvalijo in nad 100.000 zahvalnih pisem izpričuje, da odstrani celo zastarele bolečine v udih. Cene pred vojno, 12 steklenic za 6 K franko pošlje kamorkoli lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž 334 (Hrvaško). — Tu se tudi lahko naroči Fellerjeve milo odvajajoče rabarbarske kroglice z znamko Elzakroglice, 6 škatlic franko 4 K 40 v. Ne učinkuje dražično, ne dražijo črevesa, so neškodljive in priljubljene. Izborna, hitro bolečine tolažeča je Fellerjeva migrenstogla, „Elzamentolska“. 1 karton stane samo 1 K. Prijetna vporaba. (ec)

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Vabilo

na

izredni občni zbor

Občnega konsumnega društva v Zagorju

(vpisana zadruga z omejenim poroštvom)
ki se vrši

dne 10. decembra 1916 ob 2. uri popoldan
v gostilniških prostorih gospe Marije
Müller v Zagorju.

Dnevni red:

1. Volitev treh nadzornikov in enega namestnika.
2. Volitev predstojništva.

Vstop na zborovanje je dovoljen samo članom!

V Zagorju, dne 27. novembra 1916.

Za nadzorništvo:

Klopčič Franc,
zapisnikar.

Wallend Ivan,
predsednik.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciščanska ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za ... shode in veselice. ...

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ...

Stereotipija. Lito rafija

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanov
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Breskvar Viktor	1.—3. pop.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Francišč. ul. št. 4. pritličje
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3. pop.		Poljanska cesta 18/I.

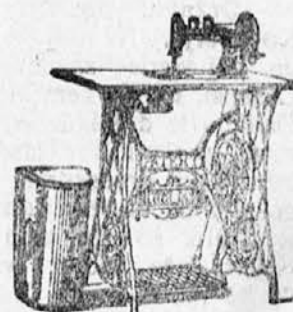
Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih, Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščenina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stoj in franko.